ԱԶԳԱՅԻՆ

Անցեալ Սեպտեմբեր ամսատետրակում տեղի անձկութեան պատճառաւ չը կարողացանք խօսել ազգային ինչ ինչ կարեւոր դիպաց մասին։ Այդ դէպքերն էին նախ, Երուսաղէմայ Հայոց Պատրիարք Հանգուցեալ ի Տէր Եսայի Արքեպիսկոպոսի մահը, որի մահագոյժ հեռագիրը ստանալուց յետոյ Ս. Խաչի Վերացման կիւրակէ օրը ս. պատարագից յետոյ հանգստեան պաշտօն կատարուեց մայր Աթոռումս։ Ազգը ի դէմս Հանգուցեալ Եսայի պատրիարքի՝ զրկուեց նշանաւոր և եկեղեցու նախանձախնդիր մի պատկառելի հոգևորականից՝ որ անմխիթար գերեզման մտաւ ճնշուած այն ահագին պարտքի տակ, որի համար աւելի քան երկու տարի գեգերուեց Կ. Պօլսում, յուսալով մի ելք գտնել։

Բայց այն կորստից, որ ազգը ունեցաւ ի դէմս Հանգուցեալ Եսայի պատրիարքի, զրկուելով, ինչպէս ասացինք, եկեղեցու մի նախանձախնդիր պաշտօնէից, մի նշանաւոր աթոռ ևս, որպիսին է Երուսաղէմայ Հայոց պատրիարքական աթոռը, թափուր մնաց. և այս վիճակը տարտամ դրութեան պիտի տևէ մինչև որ Երուսաղէմայ միաբանութիւնը ըստ Սահմանադրութեան կը կազմէ ընտրելեաց ցանկ, մինչև ազգային ժողովը ընտրելեաց վերայ քուէարկելով ձայնից բազմութիւն ստացողին պատրիարք կը հրատարակէ ու ի հաստատութիւն օգոստ. Սուլթանին կառաջարկէ։

Հանգուցեալ ի Տէր Յովհաննէս պատրիարքից յետոյ Նոր պատրիարքի ընտրութիւնը երկարաձգուեց ինչ ինչ թիւրիմացութեան պատճառաւ։ Կոստանդնուպօլսեցիք ամենայն յամառութեամբ պնդումէին թէ պատրիարք կարող են ընտրել այն բոլոր եպիսկոպոսները, որոնց ազգը կը կամենայ, իսկ Երուսաղէմայ Սուրբ Յակոբեանց միաբանութիւնը ինկատի ունենալով իւր դարաւոր սովորութիւնը, որ օրէնքի զօրութիւն էր ստացած՝ պնդումէր թէ պատրիարքական ընտրելի կարող են լինել միայն նոյն միաբանութեան պատկանողները, առարկելով թէ միաբան չեղողը անգիտակ լինելով Երուսաղէմայ յատկացեալ դարձուածոց՝ յանգէտս կարող է սխալուել և կորցնել ինչ ինչ իրաւունքներ։ Մինչև որ «[illegible]»-ի ծանուցեալ խնդիրը վախճանական ելք կունենար ըստ ցանկութեան Երուսաղէմայ ս. Յակոբեանց միաբանու-

թեան, արդէն եռամեայ անիշխանութեան պատճառով Հանգուցեալ Յովհաննէս պատրիարքի անտեսած դրամները սպառուած լինելով ձեռք զարկուած էր փոխառութեան՝ երբ Նայի վարդապետ պատրիարք ընտրուեց։

Նայի պատրիարք մեծագործութեան եռանդով ոգեւորուած սկսում է ընդարձակել վանքի տպարանը և այլ սոյնպիսի հաստատութիւնները յոյս ունենալով ազգի առատաձեռն նուիրաբերութեան վերայ, բայց դժբաղդաբար այդ յոյսը ի դերև է ելնում՝ և միւս կողմից Եգիպտոսի կալուածները կորստեան վտանգի են ենթարկվում, իսկ այդ վտանգը հեռացնելու համար ծախքերն էս բարդվումեն վանքի դրամական աննախանձելի վիճակի վերայ։ Դրամական այդ անձուկ դրութիւնը բարւոքելու համար Երուսաղէմայ վանուց միաբան Դեր. Երեմիա եպիսկոպոսի այցելութիւնը Ռուսահայոց մէջ նուիրակութեան համար բաւական չելու պարտքը թեթեւացնելու, ուստի Հանգուցեալ Պատրիարքը երկու վարդապետ էս ուղարկելով նուիրակ Ռուսահայոց մօտ, ինքն շտապեց գալ Կ. Պոլիս գործին ստիպողականութիւն տալու։ Կ. Պոլսում Ս. Երուսաղէմայ պարտուց բարձման համար մասնաժողով կարգուեց, այդ մասնաժողովը քանիցս դիմեց ազգին սուրբ Երուսաղէմայ վերայ գթութիւն շարժելու համար հանգանակութեան հրաւէր կարդալով։ Այս միջոցն էս գոհացուցիչ չը գտնելով Մասնաժողովը մինչև անգամ իւր դիւանական ծախքերը հոգալու, դիմում է Ազգային Վարչութեան, որ Ազգային ժողովոյ հաճութիւնը առնելուց յետոյ, Օսմանեան կառավարութեան թոյլտուութեամբ որոշում է հայերից զինուորական տրոց հետ ժողովել մարդագլուխ երեք զուռուշ Երուսաղէմայ պարտուց բարձման համար։ Իրանց այս վիճակին մէջ ահա վախճանում է Ս. Նայի պատրիարք։ Ըստ վանական կանոնադրութեան Ռուսաստանեայց յայտնի Դեր. Երեմիա Եպիսկոպոս միաբանութեան քուէարկութեամբ ընտրուեց Պատրիարքական Տեղապահ որ ղեկավարում է ընթացիկ գործերը և նախագահում վանական ժողովներին։

Ինչպէս հաւատի աղբիւրներից լսումենք ըստ Սահմանադրութեան, Երուսաղէմի միաբանական ժողովը եօթնանուն ցանկը պատրաստելուց յետոյ, երից ընդրելեաց ցանկն էս կազմել է ըստ այսմ.

Նոր պատրիարքի ընտրութեան համար յատուկ ենք Նախկին դէպքերը չեն կրկնուիլ. միայն մի խնդիր, որ կարի ուշադրութեան արժանի է, է այն՝ որ ոչ միայն Երուսաղէմայ միաբան չեղողները չեն կարող ընտրելի լինել, չեն կարող ընտրելի լինել և նոքա, որոնք կամովին հրաժարուել են կամ հրաժարեցրած են Երուսաղէմայ միաբանութիւնից. այս կարևոր կէտ է, որովհետև եթէ Կ. Պօլսոյ Ազգային ժողովը իրաւունք էլ ունենայ հաւանուն ցանկից դուրս անձանց ևս քուէարկել, բայց եթէ ընտրելեաց կարգից դուրս ձգուեն նաև այն եպիսկոպոսները որոնք հրաժարուած կամ հրաժարեցրած են Երուսաղէմայ միաբանութիւնից, այն ժամանակ Երուսաղէմայ պատրիարքական ընտրութիւնը շատ անձուկ շրջանի մէջ պէտք է կատարուի. օրինական ընտրելի թէև հազիւ երեք եպիսկոպոսներ մնան, բայց և կարող են արժանաւոր վարդապետներն ևս ընտրելի լինել ինչպէս եղաւ Հանգուցեալ Եսայի պատրիարքը։

Միւս կողմից շատ արդարացի է այն սովորութիւնը որ հրաժարուածը կամ հրաժարեցրածը չի կարող ընտրելի լինել, որովհետև մի մարդ, որ չէ կամեցել կամ ատակութիւն չէ ունեցել տանելու վանական միաբանութեան չարքաշութեանը, իրաւունք պիտի չունենայ միաբանութեան գլուխ լինելու ընտրելութեան։ Աղօթենք առ Աստուած, որ արժանի յաջորդ յարուցանէ Երուսաղէմայ սուրբ Յակոբեանց Աթոռին։

Դնումենք այստեղ Երուսաղէմի Պատրիարքի ընտրութեան վերաբերեալ Սահմանադրութեան և Երուսաղէմայ առանձին կանոնադրութեան յօդուածները, և արտատպումենք Հանգուցեալ Եսայի պատրիարքի մասին կենսագրական համառօտ յօդուածը։

—

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ՕՐԻՆԱԿԱՆ ՏՐԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆՔ.

Ազգ. Սահմանադրութիւն յօդ. 22. — Ս. Երուսաղէմի պատրիարք ընտրուելու անձը գոնէ երեսուն և հինգ տարին լրացուցած. և ի ծնէ Օսմանեան Տէրութեան հպատակ. Միաբանութեան եպիսկոպոսներէն կամ վարդապետներէն պէտք է ըլլայ. միանգամայն միաբանութենէն զատուած մէկը պէտք չէ ըլլայ։

Միաբանութենէն զատուած չեն համարուիր այն անձինք՝ որ